

Zamyšlení nad komunikováním statistiky v médiích

Statistická analýza dat (PSY117)

Lenka Malá

357163, psychologie-žurnalistika

Vyučující: Mgr. Stanislav Ježek, PhD.

Datum odevzdání: 1.5.2010

Fakulta sociálních studií MU, 2010

Úvod

V následující práci se budu zabývat využíváním statistiky v médiích, konkrétně tedy srovnáním článku z média a originální výzkumné zprávy. K tomuto účelu jsem si vybrala článek „Extáze ohrožuje na životě i náhodné uživatele“¹, k němuž jsem dohledala originální studii². Dále se budu snažit o jejich srovnání, úvahu nad interpretací a přiblížení původního významu sdělení.

Interpretace původní studie²

Výzkum, vedený Fabriziem Schifanem (člen International Centre for Drug Policy), se zabýval počtem úmrtí ve Velké Británii způsobených stimulanty amfetaminového typu, mezi něž patří amfetamin (AMF), metylamfetamin (METH), extáze a drogy extázového typu. Přestože extáze (MDMA) patří mezi amfetaminové deriváty, vykazuje množství farmakologických odlišností od amfetaminu i metylamfetaminu; řadí se spíše někam mezi stimulanty a halucinogeny. Výzkum se tedy zabýval srovnáním toxicity AMF/METH a MDMA.

Po dobu 11 let (1997 – 2007) byla ve Velké Británii shromažďována data o úmrtích způsobených těmito stimulanty; v potaz byla brána MDMA a jí příbuzné deriváty, stejně jako AMF/METH a jim příbuzné deriváty (samozřejmě kromě extáze, která, ač je taky derivát, vykazuje jisté odlišnosti, jak bylo již výše zmíněno).

Pro zdroje dat byla použita popisná statistika; pravděpodobnostní poměry a 95% interval spolehlivosti. Pro výpočet věkových rozdílů byl použit Mann-Whitney U test, pro analýzu kategoričkových proměnných chí-kvadrát test. **Data byla analyzována pomocí SPSS pro Windows, verze 15.**

Podle výsledku studie zemřelo na **následky AMF/METH 832** osob, na následky MDMA 605 osob (většina těchto úmrtí byla následkem užívání více druhů drog zároveň). Drogová úmrtí, způsobená pouze jedním druhem drogy, byla ve stotisícové populaci od 16 do 24 let způsobena převážně extází; obecně byli jedinci, jež ji užívali, obvykle mladší (28.3 vs. 32.7 let) a také méně spojovaní s užíváním drog (případně u nich nebyla známa žádná dřívější drogová závislost). Ukázalo se také, že při užívání AMF/METH byla smrt převážně zaviněna kombinací s jinými toxickými drogami (kokain, heroin) či fyzickými (zejména kardiovaskulárními) poruchami. Typickým uživatelem extáze byl naopak mladý, zdravý člověk; příčinou smrti u nekombinovaného užívání extáze byla obvykle sebevražda.

¹ Extáze ohrožuje na životě i náhodné uživatele. (2010, 3. únor). *Novinky.cz*. Staženo 30. dubna 2010 z <http://www.novinky.cz/zena/zdravi/190906-extaze-ohrozuje-na-zivote-i-nahodne-uzivatele.html>

² Schifano, F., Corkery, J., Naidoo, V., Oyefeso, A., Ghodse, H. (2010). Overview of Amphetamine-Type Stimulant Mortality Data - UK, 1997-2007. *Neuropsychobiology*, 61, 122 - 130. Retrieved May 1, 2010, from ProQuest Database at <http://www.proquest.com>

Srovnání původní studie ² a článku z médií ¹

Statistické výzkumy mohou být často v médiích zneužity či dezinterpretovány. V tomto případě lze ve zprávě z médií také nalézt několik nesrovnalostí, způsobených převážně neupřesněním konkrétního tvrzení.

Již perex článku je poměrně nepřesně interpretovaný – vezmeme-li v úvahu **všechna úmrtí způsobená extází, je jich o 227 méně** než úmrtí zaviněných amfetaminem či metylamfetaminem, jak je ostatně dále v článku zmíněno. Měl-li však autor na mysli část studie, která se týká pouze uživatelů od 16 do 24 let, užívání extáze je mezi nimi opravdu vyšší; přesto je ale pojem „mladí lidé“ dost široký a měl by být lépe specifikován.

Zavádějící je také tvrzení, že kvůli extázi umírají jen občasní uživatelé drogy – výsledky studie říkají, že u oběti extáze není známa předcházející drogová závislost, z čehož ale nevyplývá, že by extázi brali náhodně nebo občas. Ve článku se dále píše, že vážnými následky nárazového užívání extáze jsou postiženi hlavně lidé mezi šestnáctým a čtyřicetým rokem; pod pojmem „vážné následky“ si lze představit cokoli, ačkoliv ve studii byla brána v potaz jen úmrtí, navíc „nárazovost“ je opět jen spekulací autora.

A nakonec, údajné tvrzení vedoucího výzkumu Fabrizia Schifana o vývoji mozku mladých lidí se v původní studii také nevyskytuje.

Závěr

Po srovnání původní studie a článku z médií lze říci, že byla studie mírně dezinterpretována. Na obranu autora je však nutno podotknout, že jeho článek byl pravděpodobně „varováním“ pro mladé lidi, nevěnoval se totiž srovnání toxicity AMF/METH a MDMA, ale převážně jen škodlivosti užívání extáze. Přesto má autor sklony k přehánění a původní srovnávací studie mu sloužila spíše jako „základ“ k moralizování ohledně užívání extáze, což lze s trochou nadsázky označit jako zneužití statistiky.

Použité zdroje

Extáze ohrožuje na životě i náhodné uživatele. (2010, 3. únor). *Novinky.cz*. Staženo 30. dubna 2010 z <http://www.novinky.cz/zena/zdravi/190906-extaze-ohrozuje-na-zivote-i-nahodne-uzivatele.html>

Schifano, F., Corkery, J., Naidoo, V., Oyefeso, A., Ghodse, H. (2010). Overview of Amphetamine-Type Stimulant Mortality Data - UK, 1997-2007. *Neuropsychobiology*, 61, 122 - 130. Retrieved May 1, 2010, from ProQuest Database at <http://www.proquest.com>

Hmmm. Ježdění autem je nebezpečnější než požívání kyanidu, protože v autě umře více lidí za rok, než jich umře na otravu kyanidem. Nepřijde Vám na této logice něco divného? Nepotřebujeme k hodnocení nebezpečnosti ještě nějaký údaj? Podívejte se na to ještě jednou. Přehlížíte totéž, co pan novinář.

SJ